

Таким чином, з огляду на вищевикладене, можна виділити такі завдання контролю за вчиненням злочину, як: отримання (збір) доказів або перевірка вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні з метою забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судовий розгляд; документування фактів протиправної діяльності та встановлення всіх осіб, причетних до здійснення злочинних намірів; виявлення причин та умов злочинів; виявлення наявності або відсутності злочинного умислу в особі (особах); запобігання вчиненню злочину та викриття відомої або невідомої особи (осіб), яка планувала або замовляла його вчинення. Контроль за вчиненням злочину здійснюється на підставі рішення уповноваженого прокурора, прийнятого шляхом видання відповідної постанови.

Список використаної літератури: 1. Тертишних В.М., Уваров В.Г. Контроль за вчиненням злочину: зміст, форма та юридична визначеність // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції 4/2016. С.132-135. 2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. 3. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Х.: Золота миля, 2012. 620 с. 4. Сулейманова З.Р. Оперативна закупівля наркотичних засобів у структурі тактичної операції URL: Режим доступу: www.lex-line.com.ua.

«Одержано: 27.10.2020»

УДК 343.98

Євгеній Вікторович ЗОЗУЛЯ,

викладач кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ СПОСОБУ ВЧИНЕННЯ ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО- ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ

Процес примушування до виконання або невиконання цивільно-правових зобов'язань, що здійснюється організованою злочинною групою включає в себе три основні етапи діяльності осіб, що його здійснюють. Це – підготовка, скоєння та приховування. Всі етапи здійснюються певними способами, які у залежності від різних чинників обираються злочинцями. Способи підготовки до вчинення даного злочину бувають найрізноманітнішими, в залежності від досвідченості організатора, ступеня організації злочинної групи, її цілей, освітнього рівня кожного окремого злочинця, предмету, та особи проти якої передбачається скоєння примушування. Слід також зауважити, що діяльність організованої злочинної групи обумовлена домовленістю із кредитором зобов'язання, який в даному випадку виступає замовником вчинення примусу стосовно боржника виконати зобов'язання.

Слідча практика свідчить, що примушування, вчинені передусім злочинними групами, у більшості випадків супроводжуються застосуванням насильницьких дій або погроз вчинити такі дії. Для досягнення поставленої злочинної мети використовувались різні види зброї, засоби самооборони, побутові знаряддя. Найчастіше, для психологічного або фізичного впливу використовується холодна зброя (переважно ножі та кастети), вогнепальна зброя. Менш типовими у злочинному використанні є вибухові та легкозаймисті речовини, вибухові пристрої, побутові знаряддя використовуються в 18% випадків. Має місце й нецільове використання засобів самооборони (електрошокери, газові балончики, газові пістолети) – 8%. Одночасно з цими засобами використовуються й допоміжні засоби (наручники, мотузки, кляп тощо).

Найбільш типовими є наступні шляхи отримання зброї. У 37% зброя виготовлялась кустарним методом, в 25% - купувалась на «чорних ринках», 15% - викрадалась, в 14% - придбалась незаконно у осіб з правом володіння нею, в 2% - зброя нелегально ввозилась в Україну.

Також встановлено, що 81% злочинців від числа тих, що використовували зброю та різні знаряддя, застосовували її суто для психологічного впливу і лише в 17% випадків, зброя та знаряддя застосовувались для вчинення фізичного насилля. Це говорить про те, що більшість злочинців надають перевагу здійсненню не фізичного насилля, а психологічного.

Для певної мети злочинні групи, або окремі особи використовують транспортні засоби, які завчасно підготовлюють. У багатьох випадках групами використовувались власні транспортні засоби зі зміною зовнішнього вигляду та номерних знаків. У 36% випадків становила незаконна оренда транспортного засобу у третіх осіб; 13% транспортний засіб належали державним або комунальним підприємствам, в 4% використовувались викрадені транспортні засоби. Найголовнішою метою використання транспортних засобів є перевезення членів групи, потерпілого чи предмету злочину.

В ході підготовки до вчинення примушування до виконання або невиконання цивільно-правових зобов'язань злочинці використовували консультації зі спеціалістами. Найчастіше використовувались консультації: 1) з юристами (адвокатами), правоохоронцями, з приводу отримання інформації про більш безпечні способи вчинення примусових дій, підготовки до нього, поведінки у разі виявлення злочинної діяльності – 48%; 2) консультації зі спеціалістами у галузі комп'ютерної техніки, стосовно найкращого способу передачі погрози та вимоги на відстані з відсутністю можливості з'ясування місцезнаходження – 21%; 3) консультації зі спеціалістами фінансової та банківської сфер, про найкращі способи приховання отриманих прибутків у грошовому еквіваленті – 17%; 4) консультації зі спеціалістами-експертами, стосовно найкращих способів знищення чи приховання слідів злочину та слідів підготовки до нього – 9%; 5) консультації з медичними працівниками,

стосовно механізмів завдання болю без нанесення тілесних пошкоджень та слідів на тілі, а також з приводу використання снодійних, одурманюючих засобів, лікарських препаратів, котрі послаблюють волю людини – 6%.

Для спостереження за діяльністю боржника найчастіше використовуються приховані камери відео спостереження – 66%, біноклі – 16% та підзорні труби – 15%. В 2% випадків використовувались телескопи, в нічний час використовувались прибори нічного бачення – 1%. До речі, у 32% випадків, які були нами досліджені, спостереження відбувалося з транспортних засобів або з спеціально обладнаних місць, для чого злочинці орендували земельні ділянки, гаражі, квартири, дома, офісні, підвальні приміщення.

«Одержано: 03.11.2020»

Марина Олександрівна ІЛЛЯШЕНКО,

аспірант кафедри криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗНАННЯ ЯК РІЗНОВИД СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Спеціальні знання означають незагальновідомі, специфічні знання певної групи людей про явища, об'єкти і процеси навколишнього світу. Це антонім до життєвих, «звичайних», побутових знань. Спеціальні знання ґрунтуються на досягненнях науки й не можуть бути загальновідомими.

Поняття спеціальних знань використано у працях В. К. Лисиченка та В. В. Циркаля; О. О. Бондаренка; Ю. Г. Корухова; Т. В. Варфоломеєвої, В. Г. Гончаренка, В. І. Боярова; В. Ю. Шепітька; М. Г. Щербаковського; Г. М. Надгорного; О. О. Ейсмана; В. І. Шиканова; І. Н. Сорокотягіна; І. Е. Зуєва; П. П. Іщенка; Л. Г. Бордюгова; Б. В. Романюка; В. А. Фастовця та ін. Науковців, які розробляли проблему визначення спеціальних знань, доцільно об'єднати в п'ять груп: перша група вважає спеціальні знання незагальнодоступними; друга – науковими; третя – такими, що відповідають сучасному рівню розвитку науки та можуть бути використані у сфері кримінальної процесуальної діяльності; четверта група визначає спеціальні знання за родом професійної діяльності та спеціальністю; п'ята група стверджує, що спеціальні знання – це ті, якими не володіє суб'єкт доказування [1, с. 41–45].

Водночас, питанням криміналістичних знань присвячено докторські дисертації Н. І. Клименко «Криміналістические знания: природа, структура, оптимизация использования» (1993), І. І. Когутича «Теоретичні основи використання криміналістичних знань під час розгляду кримінальних справ у суді» (2010). Використання спеціальних криміналістичних знань під час розслідування крадіжок дослідив у 2008 р. В. С. Бондар.

Н. І. Клименко розглядає криміналістичні знання в широкому і вузькому значеннях, а саме у *широкому значенні* до криміналістичних знань належать